

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . . . 3 fl.
" pol leta . . . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . . . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . . . 2 fl. 50 k.
" pol leta . . . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . . . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

"Poduk v gospodarstvu bogati deželo."

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 34.

V Mariboru 20. avgusta 1868.

Tečaj II.

Prvi slovenski tabor.

(Dalje.)

G. posestnik Kukovec iz Ljutomera: "Prišli ste od daleč in od blizu, prišli ne po kakem višem povelju, temuč na prosto povabilo nekoliko domoljubov. Velika množica nas je zbranih, zatoraj povejmo, kaj želimo, česar nam je treba (Živio!) — Pripeljalo vas je denes sem, kakor vam iz lice berem, same vrle Slovence, da se od srca do srca, kakor brat z bratom pogovorimo. Pokažimo, da smo narod, da smo Slovenci, da kakor narod ostati hočemo. — Med najvažnejše pravice vsakega naroda spada njegov jezik. Vsak narod ima svoj jezik v uradnih, Magjari magjarskega, Francozje francoskega, Nemci nemškega. Mi znamo dobro, da smo Slovenci, ali naš jezik slovenski še zdaj ni v uradni vpeljan. To ni prav; ni prav, da slovenski človek, svoje pravice z dragim denarjem gre spraševati od hiše do hiše, da izve, kaj je na listu zapisano! (Gromoviti živio! klici.) Kedar se slovenskemu narodu ima pravica goditi, godi se mu naj viša krivica, ker se njegov jezik zametuje. (Klici: resnica!) — Kedar tirjamo svoj slovenski jezik v uradni, pravi se nam, da ni ljudi, ki bi znali slovenski pisati. Kdor ne zna, naj se uči; vsak ve, kaj človek stori za ljubi kruhek, da si ga prisluzi ali ohrani. Dalje nam očitajo, da smo sami krivi, če se nam slovenski ne uraduje, ker tega ne zahtevamo. Ali je to res? (Mnogo kmetov: "ni res!") — Vsi smo zato da ne bi denarja izdajali nepotrebno, denarja kterega si težko in s krvavimi žulji pridobimo. . . . Mi ostane zmerom zvesti podložni presvitlega cesarja, pa od svojih pravic ne odstopimo, svoje pravice, med ktere v prvo vrsto spada naroden jezik v uradni, si hočemo priboriti po postavni poti in podlogi. . . ."

Govornik potem pojasni prvi del znane resolucije. Glasni živio- in slava klici priznanja od strani ljudstva, govornik odstopi. Prvosednik še enkrat ponovi prvo točko resolucije in pravi med drugim: "Ta reč je resna. Toraj kakor možje izrecimo svojo misel. Ako ste za predlog g. Kukovca recite: da!" Ljudstvo viharno kliče: "Smo! da! vsi smo zato!" Prvosednik: "Mi mislimo, da smo vsi enih misli. Da pa se nam ne bo reklo, da jih je bilo veliko med nami, ki niso bili naših misli, prosim tisti, ki niso za predlog g. Kukovca, ki so zato, da vse v uradu ostane kakor je, naj roke vzdignejo!" — Nekaj časa tišina, nobena roka se soper predlog ne vzdigne. Prva točka je bila od 7000 nasečih enoglasno sprejeta. — Zatim je dobil besedo g. dr. Zarnik.

G. dr. Zarnik: "Mi smo vas povabili, da se potegnute za stare pravice, da bo naš narod neodvisen, kakor je nekaj bil. Ravno zdaj ste enoglasno izrekli, da hočete slovenski jezik v uradni, kakor imajo Nemci nemškega in kakor ima vsak narod svojega. Kaj bi Nemci na zgornjem Štajarskem rekli, ko bi se z njimi v kanceliji slovensko poslovalo? Ko bi se Nemcem slovensko uradovalo, bi uradnike v Muro zagnali! (Gromoviti živio! in smeh.) To je narobe svet, kakor se po naših uradih godi. Jaz predlagam še drugo reč. Ko sta sv. Ciril in Metod prišla našim prededom sv. evangelij oznanovat, govorila sta jihov slovenski jezik. Tudi naši duhovniki so vedel vneti rodoljubi, sinovi iz naroda, dobri Slovenci, Ti morajo slovensko govoriti z vami, slo-

vensko vas podučevati, jih škof jim pa le nemško piše. . . . Duhovska uradnja je pri nas nemška kakor deželjska. Če Slovence od teh in takih uradnih kaj dobi, mora letati od enega do drugega (Klic: Pa še nič ne zve!) mora plačevati iz gubi mnogo časa in nazadnje celo pravdo, če se zgodi da je napak podučen, da se mu napak bere, česar sam ne zna. Našim protivnikom ni ljubo, da smo se denes tu zbrali in da tirjamo slovenske urade. Mi dobro vemo, da vam bodo vse sorte laži prinašali, legali da hočemo to in to. Zakaj? Zato ker slovenskega ne znajo, zato nam nasprotujejo, ko bi slovensko znali, bi se vam tako grdo ne legali. (Smeh: dobro!) Ako se vam bo pri duhovski in deželjski oblasti slovensko dopisovalo, brali boste lahko sami, brali vam bodo dopise vaši otroci. Ne bo vam treba plačevati, ne časa gubiti. Bolje je da ta čas, ko vam je okolo in okolo pozvedovati, gorico obdelujete ali pa, če je po zimi, da za pečjo ležite. (Smeh. Živio!) . . . Govornik potem razlaga drugi del resolucije.

Prvosednik še sam razjasni predlog g. Zarnika in pravi, da se naša slovenska imena ne smejo kvariti po krstnih bukvah in crkvenih zapisnikih (Klici: ne smejo se!) in bere resolucijo, ktera se od celega nasečega ljudstva z živahno aklamacijo sprejme, Soper njo se nobena roka na vzdigne. Prvosednik naznanja potem, da ima g. Božidar Raič besedo, in bode govoril o šolah.

G. Raič: "Bratje Slovenci! Dogovorili ste se in sklenoli, da hočete v uradni svoj slovenski jezik in samo slovenski. Tirjamo svoj jezik tudi v naše šole in sicer v domače ljudske šole in v više, ki se jim pravi realke in gimnazije. — Da se človek uči misliti in razumeti to, kar ga obdaja, da si zna za svoje potrebe vse sam zapisovati, da zna dobro knjigo prebirati, da časopise, to kar se po svetu dela in godi, razume, za to so ljudske šole. Ljudske šole so za ljudi, ki zemljo obdelavajo. Drugi pa gredo po svojem poklicu še dalje, jim je namenjeno resnice krščanske oznanovati, izučiti se v raznih viših vednostih, v starih jezikih, preiskavati kako moč ima narava, razvedeti da ni vsaka reč copernija, kateri prosti ljudje do dna ne vidijo, temuč da izvira to in ono iz moči, katero je Bog v prirodo vstvaril. Sedaj pa vam pitanje stavljam: ali so nam naše učilnice zadostile? Niso. Ves namen naših učilnic je bil ta, da bi nas bili v Nemce spremenili. Tega pa nečemo! (Gromoviti klici: Nečemo!) — Kar ima vsak narod, kar ima Anglež, Francoz, Nemec, Italijan, — svoj jezik v šoli, in naravni pot do poduka in omike, zakaj bi tega Slovence ne imel? (Živio!) — Kar nam je naravna pravica, kar nam je naš presvitli cesar sam zatrjeval, to zahtevamo, da resnica postane! Slovenski otroci se v dozdanjih nemških šolah niso naučili ni nemški ni slovenski, temuč izgubili so mnogo časa in dobička od šole ni bilo pravega. Kaj je krivo, da v uradnih pri nas vlada nemščina? Naše lagodne šole so tega krive, ker se uradniki v svoji mladosti našega jezika niso naučili. V Gradcu so tudi za naše penenze napravljali više šole, a šole nenemške, za nas slovenske nikdo videl ni! Kaj je krivo, da v zadnjih 10 letih se je ponemčila na slovenskem Štírskem vas za vasjo, fara za faro! Naše slabe neslovenske šole! V šolah se nauče le nemški in ker nas ne umejo, zato nas sovražijo! (Živio!) — Kaj je krivo, da mnogi našinci še svojega imena ne znajo prav zapisati? Naše

šole! Kaj je krivo, da se celo med našimi prostimi ljudmi nahajajo, ki se od nas Slovencev obračajo? Šole! V šolah so se napili namestu domače ljubezni medu tujega strupa. Kaj je krivo da naša slovenska dežela postaja čedalje bolj siromašna, da naše ljudi zmerom pogosteje na boben devljo? Naše lagodne šole so tega krive. Ako bi imeli boljše ljudske šole, ako bi imeli dobre kmetijske šole, ne bi imeli tuji ljudje najlepših vrhov naših goric! Tuji ljudje, katerim Slovenci delamo, oni pa basek jemljo! (Živio!) Ko bi bili dovolje podučeni, stali bi kakor pečina nasproti tujemu navalu. — Zato hočemo, da so šole slovenske, da se podučujemo naravnost v svojem jeziku. — Ker je potreba da pri nas uradnik, oznanovalec krščanstva, in vsak komur je treba više omike in ki mu je s Slovenci poslovati, mora znati naš jezik popolnoma v pismu in besedi, treba, da se naš naroden jezik vpelje tudi v više učilnice. . . . S tem pa ne mislite, da bi jaz bil sovražnik nemškega jezika, v katerem so pisali sloveči možje, kateri je za človeško vednost važen, v katerem so mislili in delali veliki umetniki in modroslovci. Ali nam je slovenski jezik prvi in nemškega jezika naj se uče tisti, ki hote napredovati. . . .“

Prvoslednik iz skušnje svoje mladosti popisuje stan dozdanjih učilnic, prebere še enkrat po g. predgovorniku navetovani tretji del resolucije, kateri zgrano ljudstvo sprejme viharo in enoglasno, kakor se pokaže iz vprašanja predsednikovoga: če je kdo zato, da bi ostale šole pri starem, za kar se nijeden iz množine ne oglasi.

(Konec prihodnjic.)

Narodna politika.

II.

Zgodovina priča, da smo imeli Slovenci zmerom dovolj neprijateljev, kateri so nas pritiskali z vseh strani; ali vkljub mnogoterim maneverom in intrigam ohranili smo si vendar le svojo narodnost. Ta le fakt nam je porok, da tudi v bodoče ne poginemo in nas nobena sila ne izrine iz zgodovinskih listin, marveč nam velja še marsikateri list dopolniti. Slovenci nismo noben osamljen ostanek naroda, ki je vže poginot ali na skoro pogine. Mi smo veja debela, ki obdaja skoro vso Evropo: a za hrbtom so nam sorodna plemena. Pa da tudi tega ne vemo, to nam vže napadi in sovraštvo nasprotnikov kaže, da imamo še dovolj snage. Treba nam je le, da se zavedamo in za nemile skušnje vtrdimo. Kaj neki pa, nasprotniki, vendar zahtevate, da bi storili? Hočete li, da bodemo še na dalje igrača in orodje vsakemu, kdor in čemur bi nas hotel rabiti? Menimo, da ne bode tega noben svobodnjak zahteval. Ali pa hočete, da se naobrazimo in postanemo krepek steber splošnej svobodi? Če to zahtevate, vjemate se z nami. V ta namen nam pa podajte tudi sredstev, da se narod naobrazi in olika v njem trdno vkorenini. Da se pa naobrazi, mora se zavedati; in da se bode zavedal, moramo ga buditi in podučevati. Narodna zavest je podlaga vsakemu napredovanju. Brez nje je vsaka omika puhla in nestalna; brez nje vsak pojem o svobodi nemogoč. Ali vi trdite, da nam ni mar svobode, marveč se bojujemo le za jezik. Pa kaj pomaga n. p. narodu svobodni tisek, ako se ne sme na podlagi svojega jezika naobraževati; ako celo ne zna vsega v svojem jeziku misliti, ker nima dovolj znanstvenih izrazov ali jih celo ne pozna? Najprej je treba jezik vsestransko olikati; da se pa olika, treba ga je rabiti v šoli in javnem življenju. Mislite li, da bi bil narod res tako dolgo čakal konstitucionalne ustave, da je prej umel, kaj je in pomeni beseda „konstitucija“? Gotovo ne. Pa nikar ne mislite, na bi bilo dovolj, ako bi mu se ta beseda iz ktereга slovarja poslovenila in pojasnila. Predno jo ume, mora imeti pojem, kaj je.

Prav radi vam priznavamo, da v gospodarstvenih rečeh prav počasi napredujemo, da nimamo kapitalov, da nas obrtnija ne zanima toliko, kolikor bi nas morala. Ali kaj je tem nepakam krivo? Samo to, da ni mogel narod svojih sil tudi na tem polju razvijati in uriti. Kdor se je hotel naučiti pametnega gospodarstva, moral si je na tuje podlagi potrebnih naukov pridobivati; ali narod se ni mogel po tej poti učiti. Ravno za to pa zahtevamo sedaj sredstev, da mu se pomaga; vcepiti mu čemo zavest in omiko, da poderemo vsako mejo, ktera ga je doslej ločila od olikanega sveta.

Ali nas pa sme kdo za tega voljo grajati? Bilo bi krivično.

In, ko narod vse to doseže in si prisvoji; ko mu ne bodo razne overe zapirale poti do splošne omike; ko bode narod svojo snago poznaval ter jo vedel ceniti in pametno rabiti: potem ne bodemo z narodno politiko nič več nadlegovali, potem ne bodemo več zahtevali ravnopravnosti. Ali poprej ne bodemo mirovali, naj nas tudi nasprotniki napadajo in črne, kakor jim drago.

Gospodarske stvari.

Vsak delavec naj misli na svoje delo.

(Konec.)

Na Nemškem, kder sem klopotece delal, je neka gospodinja šalato v škaf pometala, vode nalila in škaf pod drevo postavila, češ, da tako vse, kar je živega na šalati, pete pobere in iz vode izleze. To isto tudi mislijo nektare ženke o gobah, da odurni črvi s kopiti pobegnejo, če jih razrežejo in na rešeto razporežejo, da se posušijo. Po tem ja vendar več črvov na juhi plava, kot je zgrbančenih kosčekov gobin v kisli čorbi, da človek ne ve, ali je postna, ali mesena jed, ali so ocvrki, ali po novi modi nudeljši! — Gnjus. O poldne spravi ta izobražena Nemica šalato brž v skledo, jo osoli, jesiha in nekaj olja vlije in hajd s šalato na mizo. Pa, o groza! Kako se težaki strmo gledajo, ko vidijo, da se šalata giblje in vzdiguje — noben se ne upa z vilicami v šalato; pravijo pa: schau, schau, wie er blickt! po naše: glej, glej, kako gleda! — Žaba je bila v šalati. Fej te bode Nemica!

Ta Nemica je šalato ne le z rokami, morda tudi z nogami obdelovala. Saj večkrat pride šalata tako razcapana, zdrobljena in zmečkana na mizo, da ji ni treba hvale peti, da je to naj boljše na nji, da se zlamlja, kadar jo ješ, ker že tako preveč stlačeno neke gospodinje na mizo donesajo. —

Šalata se mora v večji posodi z vilicami premešati, ko se je osolila in dostojno z jesihom in oljem zabelila, in po tem v drugo snažno posodo ali skledo z vilicami predjati, a ne z rokami vzlasti takrat ne, ko je gospodinja poprej otroka očedila! — Nekteri gospodi si sami šalato na mizi obdelajo. Na nekih mestih je bilo to delo meni izročeno, in to po pravici, kakor bomo o koncu videli.

O ti grozni širokoustnež! Ali si nisi mogel svoj krušni grod s krpilji zadelati, da nas tako neusmiljeno obraš! — No, čakaj, bo morda neka sramožljiva ženka pristavila: „Tebi pa jaz že ne bi rada kuhala, ker brez ovinkov po svetu razglašiš, če se kateri naših tovaršic kaj naravnega pripeti.“ Ljuba moja! ti tiho povem, da me drugi ne čujejo: Ni se ti je bati zategadel, zakaj če bi bil jaz za suknjo rojen, bi mi ne trebalo toliko let v „jankarju“ hoditi. — Tudi si mislim: boljše je „pravičen“ v jankarju hoditi, kakor pa se „krivičen“ v suknji voziti — veš. — Pri vsem tem še vendar ni obupati, saj ti je znano, da še se je do seh dob, kar svet stoji, vedno potrdjevalo: da vsak človek sebi enakega najde. Ako bi pa že vse strune popokale, in ravno pri meni izjem bil, tudi nič ne de, če lih raje pečeno jem — saj sem sam — Kuhar.

Negova, 24. julija 1868.

Fr. Jančar, kaplan.

Proti gosenicam na zelju (kapusu).

Letos nam spet velika množina gosenic hoče vse zelje pojesti, potrebno je zato, da gospodar, kolikor mu naj več mogoče gosenice preganja. Med mnogimi pomočki priporoča „Obzor“ proti gosenicam solino apno (chlorkalk), ki se dobi v štacunah in apoteki, to apno si moraš v vodi raztaliti in s to vodo se mora pomočiti zeljino perje od zdola. Gosenice duha tega apna ne morejo volati in zapustijo taki zelje.

Državno darilo proti boleznim svilnih črv ičev.

C. k. kmetijsko ministerstvo bo dalo po predlogu komisije za svilorejo državno darilo t. j. 5000 gld. onemu, ki bo iznašel dobro in sploh rabljivo darilo proti kužni bolezni (madežna bolezen) svilnih črvičev (Bombix Mori): Dar se bode podelil še le tedaj, ko se bode pomoček ali zdravilo skozi dve leti popolnoma potrdilo, tedaj morebiti še le leta